

Przełom energetyczny w Niemczech. Nowe zasady zaopatrzenia w energię w perspektywie do 2050 r.

Dr inż. arch. Janina Kopietz-Unger, Uniwersytet Zielonogórski

1. Wprowadzenie

Drugiego maja br. uruchomiono farmę wiatrową na Morzu Bałtyckim „Baltik 1”.

Rząd federalny chce przyspieszyć rozbudowę farm wiatrowych na otwartym morzu.

Daleko od brzegu, na otwartym morzu (offshore) wiatr wieje regularnie. Poza tym skoki użytku mocy z energii wiatrowej były w ostatnich dziesięcioleciach duże. Założono, że do roku 2030 elektrownie wiatrowe offshore powinny wytwarzać 25 gigawatów energii elektrycznej i zastąpić tym samym około 20 elektrowni atomowych. Energia pozyskana z wiatru będzie zatem mogła zaopatrzyć w czystą energię elektryczną ponad 25 milionów ludzi.

Energia elektryczna pochodząca z wybrzeża Morza Bałtyckiego i Północnego powinna stanowić lwią część energii ekologicznej. Otwarta farma wiatrowa Baltik 1 obejmuje 21 turbin wiatrowych i leży ok. 16 km na północ od półwyspu Darß/Zingst.

Kanclerz Merkel podkreśla, że nadal przestrzegane będą trzy podstawowe zasady zaopatrzenia w energię – bezpieczeństwo energetyczne, przystępne ceny i ekologia. „Mimo to bezpieczeństwo elektrowni jądrowych jest oczywiście celem najwyższym i tutaj nie będzie miejsca na kompromisy. Oznacza to, że musimy nastawić się na to, że odejście od energii jądrowej nastąpi szybciej, a mimo to zaopatrzenie w energię będzie porównywalne.”

Kanclerz Merkel wymaga stworzenia kompleksowej koncepcji, która zagwarantuje obywatelom przystępne ceny energii.

2. Odejście od energii jądrowej i przejście na wykorzystywanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Rząd federalny i rządy krajów związkowych chcą szybszego odejścia od energii jądrowej i przejścia na wykorzystywanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Po katastrofie w elektrowni atomowej Fukushima w Japonii przed rządami federalnym i rządami krajów związkowych, jak i jednostkami samorządowymi postawiono zadanie szybszego przejścia na energię odnawialną.

Tak duże zadanie wymaga osiągnięcia szeroko zakrojonego konsensusu.

Kanclerz Niemiec powiedziała, że całkowitej ocenie sytuacji pod-

legają nie tylko terminy, ale też każda elektrownia jądrowa indywidualnie. Nie chodzi tylko o odejście od energii jądrowej, lecz również o „samowystarczalne zaopatrzenie Niemiec w energię bez zastosowania energii jądrowej”.

W czerwcu 2011 r. rząd federalny rozpoczął prace nad pakietem stosownych ustaw.

Energia odnawialna w Niemczech

Niemiecki rząd opracował po raz pierwszy od roku 1974 koncepcję energetyczną, mającą na celu przedstawienie jasnych zadań zaopatrzenia energetycznego, u podstaw której stoi racjonalne wykorzystanie energii, szczególnie jej oszczędne wykorzystanie w budynkach. Do roku 2050 chce wykorzystywać odnawialne źródła energii na poziomie 80 %. Energię jądrową rozumie się jako technologię przejściową na drodze do docelowego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

*Elektrownia słoneczna na dachu urzędu kanclerskiego w Berlinie
Foto: REGIERUNGonline/ Bienert*

Po katastrofie w Fukushima było pewne, że proces zmierzający do większego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych musi nabrać szybszego tempa. Jednocześnie zadaniem na przyszłość jest zapewnienie dla przemysłu w Niemczech w każdej sytuacji dostatecznych dostaw w dogodnych cenach. Podstawowym wyzwaniem jest zachowanie równowagi między tymi dążeniami. Konieczne jest w tym celu osiągnięcie konsensusu społecznego, skutecznej współpracy między federacją a krajami związkowymi oraz prowadzenie dyskusji w zakresie polityki energetycznej.

Za najważniejsze uważa się trzy punkty:

1. Rozbudowa sieci.

Kanclerz Niemiec zorganizował w maju szczyt dotyczący planowania sieci – zadanie realizuje Ministerstwo Gospodarki. Wraz z delegatami z krajów związkowych omawiane i zgłębiane były plany przyspieszenia realizacji w/w celów. Z jednej strony już dziś brakuje w Niemczech 3 600 kilometrów linii energetycznych. Obecnie plan realizacji obejmuje perspektywę ośmiu lat do momentu uzyskania pozwolenia na budowę plus jeden rok na realizację budowy. Rezultatem szczytu było zalecenie: przyspieszenie tempa załatwiania formalności.

2. Zabezpieczenie dostaw energii elektrycznej.

Energia pochodząca z odnawialnych źródeł nie nadaje się jeszcze do tego, aby pokryć całe zapotrzebowanie na energię. Dlatego też dyskutowane są wszystkie aktualne projekty elektrowni, np. elektrownie gazowe (ocenie poddano czy i jak można przyspieszyć ich realizację).

3. Rozwój technologii przyszłości.

Rząd federalny otworzył drogę dla systemu CCS, jest w tym względzie otwarty na nowe sposoby realizacji. Potrzebne są nowe technologie akumulacji. W tym zakresie uwidoczniła się potrzeba wzmocnienia działań w zakresie badań. Wspólnie z Ministrem Środowiska i Ministrem

ds. Badań opracowana została inicjatywa dla badań dotyczących zasobników energii. Zakończono już prace wstępne. W przygotowaniu jest opracowanie wniosków ws. konkretnych badań. Aby zwiększyć tempo, przeznaczono na ten cel dodatkowo 200 milionów euro.

Ważną sprawą w kontekście zaopatrzenia w energię jest poza wydajnością energetyczną również zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii. Obowiązuje uchwalona we wrześniu 2010 r. koncepcja energetyczna do 2050 r. jej cele będą realizowane. Kluczowe znaczenie ma tutaj energia wiatrowa zarówno na lądzie jak i na otwartym morzu. Energia wiatrowa będzie filarem sektora energii odnawialnej w Niemczech.

Należy przyrzeć się trzem aspektom. Pierwszym z nich jest jednolite i spójne prawo dotyczące planowania i wydawania pozwoleń na budowę elektrowni wiatrowych, tak na lądzie jak i na otwartym morzu. Zakresy odpowiedzialności w sektorze planowania obiektów budowlanych na poziomie komunalnym już dziś pokrywają się z odpowiednimi zakresami na poziomie krajów związkowych i na poziomie ogólnokrajowym. Aby mieć jednolitą narodową politykę energetyczną – kraje związkowe muszą dysponować spójnym prawem na poziomie ogólnokrajowym. Konieczne jest ujednoczenie prawa i na poziomie krajów związkowych, aby w Niemczech zaplanowała jasność co do warunków inwestycyjnych.

Oznacza to, że:

- potrzebne są jednolite regulacje definiujące odległości elektrowni wiatrowych na lądzie,
- jednolite regulacje dotyczące wysokości oraz
- regulacje, które pozwolą na wyznaczenie lokalizacji przydatnych dla inwestycji pod farmy wiatrowe.

Centralnym punktem w zakresie energii wiatrowej pozyskiwanej na lądzie jest tak zwany repowering, czyli zastąpienie dotychczas działających elektrowni o mocy ok. 1

megawata, nowymi elektrowniami o mocy 3 megawatów. Oznacza to zatem zwiększenie w dwójnasób bądź w trójnasób ilości pozyskiwanej na lądzie energii wiatrowej.

To samo dotyczy energii wiatrowej pozyskiwanej na otwartym morzu. Również w tym zakresie zoptymalizowane zostaną procedury wydawania pozwoleń. Osiągnąć to można dzięki zebraniu w ramach jednej procedury różnych pozwoleń, których uzyskanie jest dzisiaj konieczne. Efektem tego będzie stworzenie spójnego i jednolitego prawa dotyczącego planowania i udzielania pozwoleń w zakresie budowy elektrowni wiatrowych na lądzie i na otwartym morzu. Stanowi to bardzo ważną podstawę dla realizacji inwestycji.

Drugim aspektem jest finansowanie, pomoc, dostępność kredytów udzielanych inwestorom, którzy inwestują w farmy wiatrowe budowane na pełnym morzu. Szybka realizacja stanowi też część koncepcji energetycznej. Uruchomiono nowy program kredytowy o wartości 5 miliardów euro, finansowany i zarządzany przez KfW, dzięki któremu inwestorzy będą mieli dostęp do kredytów. Farmy wiatrowe są ryzykownymi inwestycjami. Nie jest łatwo otrzymać kredyt na taki cel. Dlatego też KfW ufatwając zdobycie kredytu, odgrywa w Niemczech ważną rolę. Przyjęcie koncepcji Energetycznej na 2050 obejmowało również ten wymiar.

Trzeci aspekt to kwestia systemowa, dotycząca energii ze źródeł odnawialnych, które w dłuższej perspektywie czasowej, tzn. do roku 2050 mają generować 80 % zaopatrzenia w energię elektryczną. Zatem kształtowane będą podstawy prawne tak, aby umożliwiły większe zintegrowanie rynku. Oznacza to, że ci, którzy produkować będą energię ze źródeł odnawialnych nie mogą pojmować siebie samych jako tych, którzy zasilają sieć i otrzymują za to stałe wynagrodzenie, lecz będą oni musieli brać coraz większy udział w kształtowaniu rynku, który kieruje się popytem i podażą.

Integracja rynkowa będzie zatem stanowić motyw przewodni w ramach nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii, mającej na celu optymalizację całego systemu. Po drugie chodzi też o zwiększenie zwrotu poniesionych nakładów. Jeżeli bowiem rynek energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych stanie się rynkiem masowym – a stanie się tak, gdy 80 % energii pochodzić będzie tego źródła to konsekwentne utrzymanie wysokiej wydajności nakładów i ich opanowanie, mają kluczowe znaczenie. Również w tym zakresie będą wyznaczane cele.

Już dwukrotnie w ostatnich 2 latach nastąpiło poprawne i dobrze przyjęte przez rynek zmniejszenie stawek wynagrodzeń w zakresie technologii fotowoltaicznej, ponieważ technologia ta była skuteczna. Wynikiem tego były niskie ceny rynkowe. Musi to znaleźć odzwierciedlenie również w malejących, a zatem niższych stawkach wynagrodzenia.

Obie wymienione zasady: efektywności nakładów i integracji rynkowej stanowią motywy przewodnie raportu wykonawczego a następnie nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii.

W obszarze rozwoju miast pozostaje:
– po pierwsze prawo planowania obiektów budowlanych,
– po drugie komunikacja,
– po trzecie efektywność energetyczna budynków.

W ramach pierwszego zakresu pracowano między innymi nad ułatwieniami w zakresie repowering'u, tzn., w zakresie zastąpienia dużej liczby małych elektrowni wiatrowych mniejszą liczbą większych. Przy tej okazji poszerzone zostały możliwości prawa komunalnego w zakresie planowania oraz w zakresie identyfikacji obszarów o dużym potencjale wiatrowym. Po drugie, zweryfikowana została kwestia swobody w zakresie użytkowania pozwoleń na tworzenie instalacji fotowoltaicznych po to, aby ukonstytuować w prawie planowania obiektów budowlanych zachętę dla rozbudowy sieci

wykorzystujących energię elektryczną.

Transport

Kolejna kwestia to transport. Na wstępie należy zaznaczyć, że transport i eksploatacja budynków pochłania 70 % całkowitego zużycia energii pierwotnej. Oznacza to, że działania idą w kierunku wzmocnienia racjonalnego wykorzystania energii.

W dziedzinie transportu podejmowane są wzmoczone wysiłki dotyczące wykorzystywania pojazdów napędzanych energią elektryczną. 16. maja 2011 przedłożony został raport końcowy dotyczący narodowej platformy ruchu w zakresie wykorzystania pojazdów o napędzie elektrycznym. W resortowym ministerstwie trwają prace nad nową narodową strategią paliwową, która wiele uwagi poświęca również biopaliwom drugiej generacji.

Eksploatacja budynków

Celem jest zwiększenie udziału budynków poddawanych corocznie renowacji z 1 % do 2 %. Od roku 2006 kluczowym instrumentem w tym zakresie jest program renowacji budynków CO₂, który realizowany jest przy współpracy z KfW. Ustalono, że w ramach zasadniczych kwestii dotyczących polityki energetycznej wyjaśnić należy, jak kontynuować proces renowacji budynków w obliczu ograniczeń budżetowych. Rocznie Niemcy zamierzają na ten cel wyasygnować ok. 2 miliardów euro. Jest to kwota, która wydaje się być wystarczająca dla osiągnięcia celu, a więc 2 % budynków poddawanych renowacji w skali rocznej. Wydaje się ona również odpowiadać warunkom rynkowym.

Linie przesyłowe

Ostatnia sprawa w zasadzie również podlega pod kwestię transportu: wykonana zostanie ekspertyza dotycząca możliwości wykorzystania istniejących autostrad i dróg szybkiego ruchu, linii transportu wodnego i kolejowego pozostających w gestii państwa dla celów rozbudowy sieci i linii przesyłowych.

Procedury uzyskiwania pozwoleń na budowę linii przesyłowych prowadzone są obecnie w ramach kompetencji niemieckich krajów związkowych. Federacja zamierza przenieść część kompetencji – dotyczących koordynacji, centralizacji – na poziom państwowy na mocy przepisów prawa zagospodarowania przestrzennego. Miałoby to na celu lepszą koordynację i redukcję długiego czasu realizacji, wspomnianego już okresu ośmiu lat fazy planowania i uzyskania pozwolenia na budowę plus czas realizacji. Jednakże należy zwrócić uwagę na to, że w wyniku skrócenia wspomnianych terminów może dojść do powstania konfliktów w zakresie wykorzystania innych dóbr.

Poszukuje się technicznych możliwości poprowadzenia choćby części linii przesyłu energii elektrycznej w kopalniach głębinowych lub w formie linii napowietrznych w ramach istniejącej już infrastruktury komunikacyjnej.

Jeżeli takie duże linie przesyłowe będą miały być prowadzone przez obszary dziewicze, to będzie to zarzewiem konfliktów interesów. Brana jest pod uwagę również ochrona obszarów objętych ochroną przyrody lub ochroną gatunków, obszary ochrony wód, obszary ochrony siedlisk i obszary do nich przyległe, które nagle mogą znaleźć się pod wpływem pól elektromagnetycznych itp. Wiele doświadczeń zdobyto już w zakresie realizacji infrastruktury komunikacyjnej, gdzie wytyczne UE o ochronie gatunków i przyrody stworzyły takie standardy, które prowadzą do wieloletnich opóźnień inwestycji.

Ustawa o rozbudowie linii energetycznych

W ramach tej ustawy zrezygnowano już z odwoływania się do decyzji instancji sądowej w ramach procedur dotyczących określonych tras. Jest to zawsze kwestia wyważenia w procesie planistycznym: jakie są możliwości wniesienia sprzeciwu i co należy zrobić, mając do dyspozycji określoną ilość czasu. Wykorzystując polityczną jedność

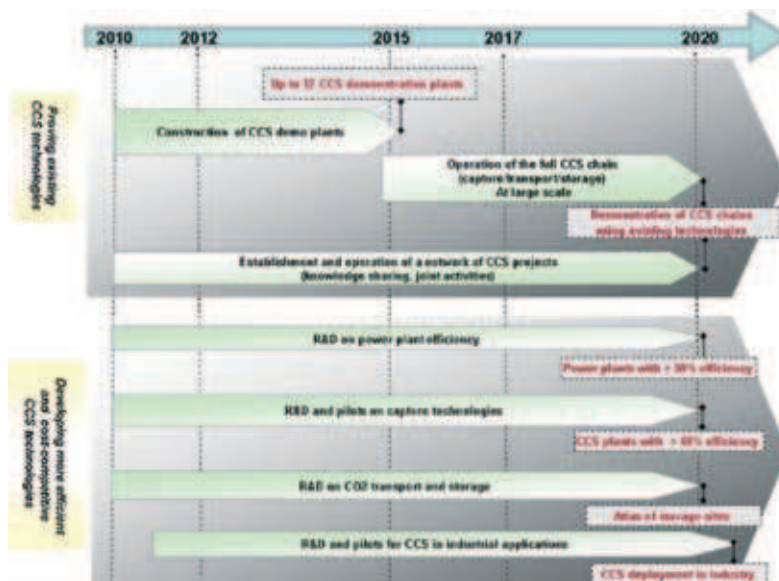
przystąpiono do konkretnych realizacji. Obecny czas budowy wynosi osiem lat, aby zrezygnować z energii jądrowej i do roku 2018 zrealizować linie, postanowiono się spieszyć. Założono, że pojawią się konflikty niezależnie od tego, czy będzie forsowany udział instancji sądowej czy też procedury szybkiej decyzji. Tu nawiązuje się do podobnych doświadczeń, np. związanych z realizacją projektu po połączeniu Niemiec (niem. Deutsche Einheit) i podobnych. W efekcie końcowym rozwiązania się sprawdziły.

Wdrożenie Inicjatywy Komisji Europejskiej CCS

Inicjatywa Komisji Europejskiej ma na celu włączenie europejskich elektrowni, wykorzystujących paliwa kopalne do programu zmniejszenia emisji CO₂ do poziomu prawie zerowej do 2020 roku.

Inicjatywa ma wykazać rentowność wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) w otoczeniu gospodarczym napędzanym przez system handlu emisjami. W szczególności, w celu umożliwienia konkurencyjnego cenowo wdrażania technologii CCS w elektrowni węglowych w latach 2020–2025 i do dalszego rozwoju technologii, aby umożliwić ich późniejsze powszechne wykorzystanie we wszystkich zakresach sektorów przemysłowych.

Kraj związkowy Brandenburgia zgłosił elektrownię Schwartz Pumpe, położoną na granicy polskiej w okolicach Gubina, do programu CCS, który realizuje Vattenfall. Beneficjentem jest kraj związkowy Brandenburgia i chce osiągnąć uregulowania prawne jak i zaniechanie politycznych kontrowersji wokół inicjatywy legislacyjnej CCS. Staranie to leży również w interesie federacji, gdyż chodzi o projekt, który otrzymał dotację z Unii Europejskiej. Musi istnieć podstawa prawna, w przeciwnym razie dotacja nie zostanie przyznana – problem ma związek z programami koniunkturalnymi, które uchwalone zostały wcześniej.

Plan realizacji zadań Inicjatywy KE CCS, Źródło: KE SETIC

Aby w federalnych Niemczech stworzyć ustawę obowiązującą we wszystkich krajach związkowych, uchwalono specjalną ustawę. Mimo to nie każdy kraj jest zdania, że planowany projekt jest dobry, i tak od lat jest on częścią znanych konfliktów interesów. Z jednej strony chce się osiągnąć cele klimatyczne, z drugiej pewnych rzeczy wolałoby się nie robić. Pani Kanclerz opowiada się za tym, aby zrealizować dotowany projekt CCS w Brandenburgii podkreślając, że dla Niemców mógłby się on stać hitem eksportowym i argumentuje, że ten kto nie ma we własnym kraju projektu akumulacyjnego CCS, nie przebieje się tam, gdzie technologia zbiornikowa stosowana będzie w dużym zakresie i eksportowana przez elektrownie węglowe. Uważa ponadto, że to bardzo dobra sposobność stworzenia miejsc pracy w dotkniętych emigracją regionach Brandenburgii. Niemcy nie poddają w wątpliwość żadnych celów klimatycznych. Zobowiązanie wobec Unii Europejskiej do zmniejszenia emisji CO₂ o 20 % w porównaniu z rokiem 1990, do stosowania 20 % energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz do zwiększenia efektywności energetycznej o 20 % uważają za bardzo ambitne zadan-

ia. Obecnie jednak nie mają dla nich podstaw prawnych i praktycznych wzorców. Założono, że jeżeli projekt ma się udać, to podstawy prawne winny zostać stworzone do końca 2011 roku.

Mówi się wiele o elektrowniach węglowych, w szczególności wypowiadają się te kraje związkowe, które posiadają złoża węgla brunatnego. Jest mowa o elektrowniach gazowych jako elektrowniach zastępczych, również o elektrowniach węglowych, wychodząc z założenia, że jaki by nie był rozwój energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, przyspieszone odejście od energii jądrowej prowadzić będzie do tworzenia elektrowni zastępczych, również tych zasilanych paliwami kopalnymi. Jaką formę to będzie przybierało nie jest na tym etapie dyskusji jeszcze jasne. Z powyższego wynika jednak, że jeżeli Niemcy chcą utrzymać bilans CO₂, to muszą jeszcze więcej uczynić w zakresie efektywności energetycznej. W przeciwnym razie bilans CO₂ nie będzie zgodny z planem. Ustalono zatem zadania na II połowę roku 2011.

Instrumenty polityki

1) Na renowację budynków przeznaczono kwotę 2 miliardów euro. W Niemczech standard budynków

mieszkalnych (również energetyczny) jest bardzo wysoki, jednak chodzi o dalsze stopniowe zwiększanie zakresu i ilości renowacji obiektów. Potrzebne są nowe formy możliwości finansowania i konsultacje społeczne, jak i ustalenie poszczególnych etapów – wszystko musi być ostatecznie gotowe do końca 2011 r.

2) Ustawa o odnawialnych źródłach energii.

Zgodnie z przepisami, powinien zostać przedłożony raport wykonawczy do ustawy o odnawialnych źródłach energii. Przed ew. nowelizacją oceniane są doświadczenia zdobyte z dotychczasowymi dotacjami i na tej podstawie zostanie przyjęta nowelizacja. Uprzednio nowelizację przewidywano na 1 stycznia 2013 roku, lecz jej termin został przesunięty o kolejny rok na 2014. Termin raportu wykonawczego ustalony był uprzednio na maj 2011 r., a na jesieni miała być ustawa. Rząd federalny dąży do tego, aby zaproponować ramy nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii stworzone na podstawie raportu wykonawczego będącego częścią uchwały gabinetu.

3) Plan wyjścia z zasilania energią jądrową Niemiec

Jest wola polityczna, aby spowodować przyspieszenie. Bundesrat (izba przedstawicieli krajów związkowych) wyraża też gotowość, aby w krótkim czasie wykonać zadanie – ze względu na jego wagę i priorytetowość. Tym samym umożliwiono krajom związkowym, na których obszarze zlokalizowane są elektrownie jądrowe, takie ustalenie terminów, dzięki którym regulacje ws. ustawy o wykorzystaniu energii jądrowej, która ustala, co stanie się z elektrowniami jądrowymi, zbiegną się z końcem moratorium, tj. tak, aby nie było niepewności co do stanu prawnego. Nie chodzi tylko o zmiany ustawy o wykorzystaniu energii jądrowej pod kątem okresu obowiązywania i nie tylko o te siedem elektrowni jądrowych, które obecnie nie pracują, ósmą jest elektrownia jądrowa

w Krümmel. Elektrownia w Krümmel nie pracuje, moratorium do tej pory nie było potrzebne. Zgodnie z prawem elektrownia w Krümmel zasilaby nadal sieć, nawet po decyzji lewicy i partii zielonych o jej wyłączeniu – jednak nie działa.

Założenia działań:

– zostanie stworzona regulacja dotycząca daty zamknięcia wszystkich elektrowni jądrowych, a nie tylko tych siedmiu starych;

– uchwalony zostanie cały szereg ustaw – najprawdopodobniej w formie ustawy ramowej – które dotyczyć będą kwestii rozbudowy sieci i prawa planowania przestrzennego;

– w ramach ustawy o wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii stworzone zostaną normy polityczne dotyczące energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych i ich przyszłości;

– ponadto podjęte zostaną próby rozmów z Komisją Europejską, zwłaszcza w kwestii przemysłu, charakteryzującego się dużym współczynnikiem wykorzystywania energii.

Niemcy podjęły się ambitnej próby – i tu jest duża wola polityczna – stworzenia przynajmniej ram, w oparciu o które jasna będzie nie tylko kwestia odejścia od energii jądrowej, ale też to, jak Niemcy mogą osiągnąć samowystarczalne zaopatrzenie w energię do wspomnianej daty (2050 r.), nie korzystając z energii jądrowej.

Finansowanie

Finansowanie nowej koncepcji energetycznej to z pewnością 5 miliardów euro przeznaczonych na energię wiatrową offshore, ponieważ było to przewidziane również w poprzednim programie. Zakłada się, że poza programem renowacji budynków (2 miliardy euro) nie będzie żadnego pola, na którym zostanie zwiększone finansowanie. Największą niewiadomą jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków. Koncepcja energetyczna idzie w parze z koncepcją finansową. Obok instrumentów, które

wykorzystywane są obecnie nie są potrzebne inne instrumenty finansowe, w szczególności dla tych celów nie będzie wykorzystywany Fundusz energetyczny i klimatyczny.

Fundusz energetyczny i klimatyczny został utworzony na mocy specjalnej ustawy, niezależnie od jakiegokolwiek budżetu czy też budżetu państwa. Finansowanie tego funduszu opierać się będzie od roku 2013 – do tego czasu będzie się on zwiększał aż do momentu osiągnięcia wielkości rzędu 3 miliardów euro – w 100 % na dodatkowych przychodach ze sprzedaży certyfikatów emisyjnych CO₂. Nikt nie wyraził wątpliwości co do funduszu. Jest on pewny, ponieważ jego podstawę stanowią bardzo konsekwentne założenia dotyczące ceny za tonę CO₂. Poza tym chodzi jeszcze o kwestię efektywności energetycznej budynków, a w niej o to, jak tę efektywność zrealizować. Uzależnione jest to w dużym stopniu od prawa warunkującego wydawanie pozwoleń, prawa planowania przestrzennego i przepisów dotyczących rozbudowy sieci.

Dodatkowa rozbudowa wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych następować będzie w oparciu o ustawę o odnawialnych źródłach energii i będzie miała wpływ na cenę energii elektrycznej. Również tutaj w ramach różnych rodzajów energii odnawialnej rząd dostrzega możliwości, z których korzystać będzie podczas nowelizacji ustawy o odnawialnych źródłach energii.

W kwestii terminów nie zapadły jeszcze ostateczne decyzje, jest tylko deklaracja rządu, że dąży do skrócenia terminu odejścia od energii jądrowej. Partia SPD również podała swoje dane ramowe. Poza tym są jeszcze różne grupy interesów w poszczególnych krajach związkowych. Północne kraje związkowe mają problem z rozbudową sieci energii wiatrowej. Jest wprawdzie program offshore, który zawarty był również w federalnym

programie z jesieni 2010 r. dotyczącym energii ze źródeł odnawialnych; należy ten program jedynie uruchomić, bo nie funkcjonuje on jeszcze tak, jak funkcjonować powinien. Opłaty sieciowe realizowane są jedynie w zakresie regionalnym i dlatego północ Niemiec dźwiga całe obciążenie w zakresie sieci, a tym samym również w zakresie ceny prądu. Z kolei z południowych krajów związkowych pada pytanie: Jak ten prąd do nas dotrze? Kraje bogate w węgiel kamienny i brunatny podnoszą z kolei kwestie ważne dla nich.

Od maja 2011 r. trwa żywa dyskusja na ten temat. Stworzono listę zadań, które należy rozwiązać i uzgodniono czas i sposób ich opracowania.

Moratorium – podział kompetencji politycznej

Ustalono również, że – może nie do końca moratorium, ale w stosownym terminie – zweryfikowane zostaną standardy bezpieczeństwa różnych składowisk odpadów. Również to zostanie uwzględnione w ocenie całościowej. Poszukiwane są sposoby, aby przyspieszyć rozwój zastosowania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Dyskutowane są trzy zakresy tematyczne:

– po pierwsze chodzi o kwestię rozbudowy sieci, która jest kluczowa dla przejścia na energię odnawialną. Ten problem pozostaje w zakresie odpowiedzialności Federalnego Ministerstwa Gospodarki we współpracy z ministrami z poszczególnych krajów związkowych.

– po drugie – jak przyspieszyć rozbudowę wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, ewentualnie stworzyć standardy pojemności magazynowej oraz zwiększyć przełożenie stosowanej energii na ilość wytwarzanego ciepła. W tym zakresie federalny Minister Środowiska wraz z Ministrem Transportu, który odpowiedzialny jest za prawo o zagospodarowaniu przestrzennym, prowadzą pertraktacje z ministrami

poszczególnych krajów związkowych.

– trzecim z aktualnych tematów jest efektywność energetyczna. Chodzi przede wszystkim o stan budynków użyteczności publicznej, ale również o realizację rozporządzenia ws. oszczędności energetycznej. W tej dziedzinie całą koordynację i rozmowy prowadzi szef urzędu kancлера z szefami kancelarii stanu.

Terminarz

Premierzy krajów związkowych wykazują gotowość spotkań z rządem federalnym, poczynając od przedstawienia raportu komisji etyki (3 czerwca 2011) oraz są gotowi do podjęcia odpowiedniej uchwały w Bundesracie. W dniu 17 czerwca 2011 odbyły się posiedzenia w obu izbach, Bundestagu i Bundesracie.

Tematem nie była wyłącznie zmiana ustawy o wykorzystaniu energii atomowej, ale również odpowiednie regulacje prawne, które stanowią podstawę planowania, w tym również zmiany ustawy o odnawialnych źródłach energii. Klimat rozmów wskazuje na to, iż każdy jest gotów przejąć odpowiedzialność za swój zakres działań. Będą miały miejsce żywe dyskusje, jednakże wspólny kierunek został ustalony.

Polityka dała jasny sygnał, że chce jak najszybciej rozbudować zakres wykorzystania energii, pochodzącej ze źródeł odnawialnych w Niemczech. W tej kwestii federacja i kraje związkowe osiągnęły konsensus. Są propozycje regulacji decentralizującej, ponieważ są elektrownie miejskie, które takie rozwiązanie już wdrażają.

Obecnie, faworyzowana jest energia pochodząca ze źródeł alternatywnych poprzez uregulowania cenowe – każdy podmiot prywatny, zasilający sieć energią elektryczną, może sprzedawać ją po cenie wyższej niż ta, po której musi ją odkupić. Nie jest to rozwiązanie przyszłościowe. Ale są też elektrownie miejskie, które stosują takie rozwiązanie: prowadzą interesy z klientami, którzy dostarczają im

prąd, np. z instalacji fotowoltaicznych zainstalowanych na własnych dachach i płacą tylko za tę ilość kupionego prądu, która stanowi nadwyżkę względem ilości, którą dostarczyli. Dla klienta indywidualnego jest to interesująca propozycja.

Są opinie, że istnieją modele zastosowania energii z OZE, które należy rozwijać. Dzięki temu, nie rozwiązany zostanie z pewnością problem zapotrzebowania na prąd dużych użytkowników. To są kwestie, które należy rozwiązywać równoległe z tymi opisanymi wyżej. W Niemczech istnieje bardzo wiele ciekawych alternatywnych rozwiązań zmierzających do zmiany polityki energetycznej. Osiągnięto konsensus, że w określonych ramach czasowych możliwe jest całkowite odejście od energii atomowej.

Dostrzegane są nadal problemy związane z renowacją budynków i metodami oszczędzania energii. Będzie to ciekawy proces, ponieważ każdy właściciel domu lub działki będzie ponosił z tego tytułu jakieś obciążenia. Naturalnie pojawia się problem akceptacji ze strony społeczeństwa, którego nie da się rozwiązać w ramach dyskusji. Często zdarza się, że są to ci sami ludzie, którzy jednego dnia protestują przeciwko wykorzystywaniu energii atomowej, a następnego, jeśli akurat nadarzy się okazja, przeciwko tworzeniu farm wiatrowych. Opracowana zostanie koncepcja, która będzie promowana tak, aby społeczeństwo było w stanie jej sprostać.

To samo dotyczy linii energetycznych. Wiadomo, jak skomplikowane są procedury dotyczące zagospodarowania przestrzennego i użytkowania pozwoleń w Niemczech. Są też oponenti, którzy zajmują się głównie sprzeciwianiem się powstaniu każdego kilometra takich linii tylko po to, aby cały proces wydłużyć. Rozwiązanie tej kwestii w założonej perspektywie czasowej wymaga stworzenia regulacji prawnych umożliwiających przyspieszenie tego procesu. Każdy z krajów

związkowych zapewnił, że w celu realizacji tego zadania uczyni to, co leży w zakresie kompetencji krajów związkowych. Realizacja całego procesu potrwa z pewnością kilka lat. Dopiero później można będzie podjąć decyzję o ostatecznych terminach.

W celu dalszego rozwoju Niemiec jako obszaru atrakcyjnego gospodarczo – a to leży w interesie wszystkich – bardziej w interesie nowych niż starych – krajów związkowych, muszą zostać zadeklarowane podmiotom gospodarczym ceny energii elektrycznej, z jakimi mogą się liczyć.

Działania polityczne w krajach związkowych

Zadania krajów związkowych na przyszłość są zatem powiązane ze sobą w bardzo różnorodny sposób i wymagają politycznych decyzji strukturalnych, co do podjęcia których jasno wszyscy zadeklarowali swoją gotowość.

Więcej nacisku na energie odnawialne.

Oznacza to – przede wszystkim dla premierów północnych krajów związkowych – położenie szczególnego nacisku na zwiększenie wykorzystania energii wiatrowej.

W wielu krajach związkowych osiągnięto już bardzo wiele, np. pracują tam małe regionalne jednostki, które odgrywają lokalnie znaczącą rolę. W perspektywie lokalnej oznaczają ogromną szansę również dla słabo zaludnionych obszarów wiejskich. W takiej sytuacji znajduje się Meklemburgia Pomorze Przednie. W perspektywie lokalnej oznacza to, że tworzone są takie wartości, które zapewniają, że pieniądze pozostają w regionie i że wytwarzana energia jest opłacalna. Jeżeli jednak mówić o prawdziwym przełomie energetycznym, to takie małe jednostki tak naprawdę nie pomagają w ogólnym bilansie. Dużą rolę pełnić będą elektrownie offshore, ponieważ oferują możliwość wytwarzania również dużych ilości prądu.

Programy gwarancyjne i pomocowe

Ogromnym wyzwaniem politycznym jest, aby ciągle pamiętać o przemyśle, co wiąże się z dużym zapotrzebowaniem na energię elektryczną. Ważną kwestią jest pomoc zakładom wykorzystującym duże ilości energii.

Stworzenie zakładów offshore oznacza inwestycję ogromnych sum. Nie jest dzisiaj możliwe sfinansowanie tego ze środków bankowych ze względu na duże ryzyko inwestycji. Dlatego też życzeniem północnych krajów związkowych kierowanym do rządu federalnego jest stworzenie w tym celu programów gwarancyjnych i pomocowych. Programy miałyby zapobiegać inwestowaniu przedsiębiorstw gdzie indziej.

Zapobiegać, by przedsiębiorstwa, które upatrują dla siebie duże szanse na polu tworzenia elektrowni offshore inwestowały w końcu gdzieś indziej. Hasło przewodnie brzmi: Inwestycje powinny być prowadzone u nas.

Ważną sprawą jest przesył produkowanej w dużych ilościach energii na południe i zachód kraju, a więc tam gdzie zlokalizowani są najwięksi odbiorcy energii. W tym celu należy znacznie rozbudować sieć. Rozbudowa sieci uważana jest, w kontekście przełomu energetycznego, jako najważniejszego zadania dla przyszłości Niemiec, za ogromne zadanie infrastrukturalne stojące przed krajem. Istnieje konsensus, że nie będzie można pozostawić rozwiązania tej kwestii poszczególnym przedsiębiorstwom czy też konkurencji między poszczególnymi krajami związkowymi, a jest to zadanie wspólne. W zakresie rozbudowy sieci, zdolności akumulacyjnej i zakładów offshore należy jeszcze wyjaśnić wiele kwestii. Potrzebne jest wsparcie w zakresie badań i rozwoju. Rozwiązanie tych wszystkich kwestii oznaczać będzie impulsy dla przemysłu. Już teraz pełnią one w Meklemburgii Pomorzu Przednim bardzo znaczącą rolę. W zakresie energii wia-

trowej cały łańcuch wytwarzania wartości energii istnieje na miejscu, co pozwala oczywiście liczyć na szanse rozwoju. Zakłada się, że tak też będzie w innych krajach. Dla partii opozycyjnej SPD ważnym jest, jak poradzą sobie Niemcy z odejściem od energii atomowej.

3. Inwestycje w ramach przełomu energetycznego

Federalny Minister Środowiska Norbert Röttgen wyjaśnił, że rząd Niemiec planuje udostępnić 5 milionów euro kredytów przeznaczonych na inwestycje w tworzenie elektrowni wiatrowych na otwartym morzu. Ta ustalona już kwota kredytu ma być rozdysponowana za pośrednictwem państwowej grupy bankowej KfW Bankengruppe.

Wg wypowiedzi p. Röttgena, w Niemczech należy stworzyć jednolite i spójne prawo planowania przestrzennego i wydawania pozwoleń na budowę elektrowni wiatrowych na lądzie i na otwartym morzu. Dotyczy to np. odległości lub wysokości wirników silników wiatrowych, ale również identyfikowania powierzchni zdalnych do pozyskiwania energii wiatrowej.

Obecnie nie można jeszcze dokładnie podać wysokości kosztów planowanego przełomu energetycznego, jakie miełoby ponieść obywatele i przedsiębiorstwa. Jednym z czynników kształtowania kosztów jest oprócz miliardowych inwestycji w energię odnawialną, m.in. rozbudowa sieci energetycznej. „Na dzień 30 maja 2011 r. brakuje ok. 3.600 km linii energetycznych” – powiedział federalny Minister Gospodarki. Dodatkowo zwrócił on uwagę na to, że konieczne będzie wykorzystanie nowych technologii w zakresie akumulacji. Według danych federalnego Ministra Gospodarki Brüderle na badania w tym zakresie rząd federalny przeznaczył 200 milionów euro.

Poza tym rząd federalny stawia

na oszczędność i wydajność energetyczną np. w formie przyspieszonej renowacji starych budynków. „Naszym celem jest zwiększenie ilości budynków poddawanych renowacji z 1 do 2%” – powiedział Peter Ramsauer federalny Minister Budownictwa.

Po katastrofie w elektrowni atomowej Fukushima w Japonii przed rządami federalnymi, rządami krajów związkowych i jednostkami samorządowymi postawiono zadanie szybszego przejścia na energię odnawialną. Tak duże zadanie wymaga osiągnięcia szeroko zakrojonego konsensusu.

4. Opracowanie rozwiązania jednoznacznego w ujęciu prawnym

Kanclerz Merkel stwierdziła w maju 2011 r., że jest zgoda co do tego, że w efekcie końcowym muszą istnieć jednoznaczne regulacje prawne, które będą również zapisane w ustawie o wykorzystaniu energii atomowej „Wszyscy chcemy jak najszybciej odejść od energii jądrowej i przejść na wykorzystywanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych”. Kluczowe znaczenie dla przełomu energetycznego mają inwestycje w tworzenie sieci energetycznych, szybkie rozszerzenie udziału energii odnawialnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej. Pod kierownictwem ministrów: Brüderer, Ramsauer i Pofalla mają odbyć się na ten temat dalsze rozmowy przedstawicieli rządu federalnego z przedstawicielami krajów związkowych.

Wspólna wola polityczna

Kanclerz Merkel zapowiedziała, że 6 czerwca gabinet zajmie się pakietem ustaw. Następnie obradować będą nad nim Bundestag i Bundesrat. Kraje związkowe zaoferowały konstruktywną współpracę. Premierzy wyrazili swą zgodę na poddanie pakietu ostatecznej decyzji Bundesratu w dniu 17 czerwca 2011 r. „To pokazuje

nam – mówiła pani Kanclerz – wspólną polityczną wolę podjęcia decyzji w krótkim czasie.”

Harmonogram działań:

– w połowie maja br. przekazana została ekspertyza Komisji Bezpieczeństwa Reaktorów – w końcu maja propozycje przedstawiła Komisja Etyki

– 3 czerwca br. odbyło się spotkanie Kanclerz Niemiec z premierami krajów związkowych – 6 czerwca br. odbyło się posiedzenie gabinetu, następnie czytania projektów ustaw w Bundestagu i Bundesracie – 17 czerwca br. Bundesrat podjął ostateczną decyzję

– 20 lipca br. Bundestag uchwalił strategię rozwoju polityki morskiej (niem. Entwicklungsplan Meer – Strategie für eine integrierte deutsche Meerespolitik).
– elektrownie o łącznej mocy 48,3 megawatów mogą wytworzyć rocznie około 185 gigawatogodzin energii elektrycznej. W ten sposób wykorzystując przyjazną dla klimatu energię wiatrową, można pokryć roczne zapotrzebowanie na energię przypadające na około 50 000 gospodarstw domowych. Wytworzona energia elektryczna przekształcana będzie w stacji transformatorowej o napięciu 33 kilowoltów na napięcie przesyłowe wynoszące 150 kilowoltów. Energia elektryczna transportowana będzie na stały ląd za pośrednictwem podmorskiej linii przesyłowej o długości 60 km.

– na przełomie lipca i sierpnia br. weszło w życie 6 ustaw pakietu energetyczno-klimatycznego zmiana ustawy o energii atomowej (AtG); ustawa o założeniach ramowych wsparcia wytwarzania energii z OZE (EEG); zmiana ustawy o gospodarczym wykorzystaniu energii (EnWGÄndG); ustawa o przyspieszeniu rozbudowy energetycznych linii przesyłowych (NABEG); ustawa ustanawiająca fundusz energetyczno-klimatyczny; Ustawa o wzmocnieniu rozwoju miast i gmin na rzecz ochrony przed negatywnymi skutkami zmian klimatu.

Poniżej zamieszczono pełne nazwy ustaw i miejsce ich ogłoszenia.

- Ustawa Dreizehntes Gesetz zur Änderung des Atomgesetzes (AtG) Ogłoszona w Bundesanzeiger Nr 43 z 05.08.2011, Strona 1704 weszła w życie 06 sierpnia 2011

- Ustawa Gesetz zur Neuregelung des Rechtsrahmens für die Förderung der Stromerzeugung aus erneuerbaren Energien (EEG) ogłoszona w Bundesanzeiger Nr 42 z 04.08.2011, strona 1634 (artykuł 1 nr 33 wchodzi w życie od 1 września 2011), Ustawa wchodzi w życie z 1 stycznia 2012

- Ustawa Gesetz zur Neuregelung energiewirtschaftsrechtlicher Vorschriften (EnWGÄndG) ogłoszona w Bundesanzeiger Nr 41 z 03 sierpnia 2011, strona 1554 wchodzi w życie 04 sierpnia 2011

- Ustawa Gesetz über Maßnahmen zur Beschleunigung des Netzausbaus Elektrizitätsnetze (NABEG) ogłoszona w Bundesanzeiger Nr 43 z 05.08.2011, strona 1690 wchodzi w życie 5 lutego 2012, z wyjątkiem art.2

- Ustawa Gesetz zur Änderung des Gesetzes zur Errichtung eines Sondervermögens „Energie- und Klimafonds” ogłoszona w Bundesanzeiger Nr 43 z 05.08.2011, strona 1702 wchodzi w życie 06 sierpnia 2011

- Ustawa Gesetz zur Stärkung der klimagerechten Entwicklung in den Städten und Gemeinden ogłoszona w Bundesanzeiger Nr 39 z 29.07.2011, strona 1509, wchodzi w życie 30 lipca 2011

Ponadto postawiono na badania i rozwój

3 sierpnia 2011 roku ogłoszono nowy program badawczy (6. Energieforschungsprogramm). Do 2014 r. zainwestowanych zostanie 3,5 miliarda euro w badania nad sieciami przesyłowymi, nowymi technologiami i w utworzenie europejskiej platformy energetycznej. Niemcy postawiły w swoim rozwoju gospodarczym na nowe, bezpieczne źródła energii i będą grały „pierwsze skrzypce” w UE w tej dziedzinie.